

МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СЕЛІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Чаланов Владислав Васильович

аспірант,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: 0009-0007-6312-2661

postbox4study@yahoo.com

У статті досліджуються теоретичні та прикладні аспекти формування та впровадження механізмів розвитку малого бізнесу в сільській місцевості України в контексті сталого розвитку та післявоєнного відновлення. Розкрито сутність малого бізнесу як важливої складової сільської економіки, що забезпечує її гнучкість, адаптивність та здатність розвиватися в нестабільному зовнішньому середовищі. Визначено, що малий бізнес відіграє ключову роль у диверсифікації економічної діяльності, розвитку фермерства, переробної промисловості та сфери послуг, а також у зміцненні соціально-економічної стабільності територіальних громад. Встановлено, що, незважаючи на негативний вплив військових та економічних факторів, спостерігається поступове відновлення підприємницької діяльності, збереження позитивного балансу між створеними та ліквідованими підприємствами, а також тенденція до зростання фінансових показників діяльності. Визначено основні проблеми та бар'єри розвитку малого бізнесу в сільській місцевості, серед яких домінують фінансові, інституційні, інфраструктурні, кадрові, технологічні та інформаційні обмеження. Особлива увага приділяється ролі інноваційних підходів у розвитку малого бізнесу в сільській місцевості. Визначено важливу роль державної політики та місцевого самоврядування у формуванні сприятливого бізнес-середовища, реалізації програм підтримки та інтеграції принципів сталого розвитку в економічну діяльність. Запропоновано стратегічні напрямки вдосконалення механізмів розвитку малого бізнесу в сільській місцевості у повоєнний період, зокрема: розширення доступу до фінансових ресурсів, стимулювання інвестицій, цифрова трансформація, розвиток інноваційної інфраструктури, підтримка людського капіталу, екологічна модернізація та активізація міжнародного співробітництва. Узагальнено, що ефективний розвиток малого бізнесу в сільській місцевості можливий за умови комплексного поєднання інноваційних підходів та принципів сталого розвитку, що забезпечить підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору, соціально-економічну стабільність та довгостроковий розвиток сільських територій України.

Ключові слова: мале підприємництво, сільська місцевість, сталий розвиток, інноваційний розвиток, організаційно-економічний механізм, державна підтримка, аграрна економіка.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У сучасних умовах трансформації національної економіки та посилення викликів повоєнного відновлення України особливої актуальності набуває розвиток малого підприємництва на сільських територіях як важливого чинника забезпечення їх сталого розвитку. Незважаючи на значний потенціал малого бізнесу у створенні робочих місць, диверсифікації економічної діяльності та підвищенні рівня життя сільського населення, його розвиток стримується низкою системних проблем. Серед них – обмежений доступ до фінансових ресурсів, недостатній рівень інноваційної активності, слабка інфраструктурна підтримка та недосконалість організаційно-економічних механізмів стимулювання підприємницької діяльності.

Особливої гостроти набуває проблема впровадження інновацій у діяльність малих підприємств на селі, що є ключовою умовою їх конкурентоспроможності в умовах інноваційної економіки. Водночас існуючі механізми підтримки малого підприємництва не повною мірою враховують принципи сталого розвитку, що обмежує можливість ефективного використання економічного, соціального та екологічного потенціалу сільських територій.

У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення механізмів розвитку малого підприємництва на селі на основі інтеграції інноваційних підходів і принципів сталого розвитку, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних умовах трансформації економіки та повоєнного відновлення України питання розвитку малого підприємництва на сільських територіях є актуальним і широко досліджується вітчизняними науковцями. У працях Томашук І.В. [1], Томашук І.О. [9] розглянуто конкурентоспроможність аграрних підприємств та особливості розвитку сільського підприємництва в умовах війни, з акцентом на необхідність інноваційного оновлення та підвищення адаптивності бізнесу.

Ластовченко П.В. [5] обґрунтовує роль малого та середнього підприємництва як стратегічного напрямку повоєнної відбудови сільських територій, підкреслюючи значення державної підтримки та інвестиційних механізмів. У дослідженні Полковниченка С.О., Козловської С.М., Середюк І.О. [6] акцентовано увагу на реалізації потенціалу малого бізнесу в аграрному секторі через удосконалення організаційно-економічних механізмів його розвитку.

Польова Н.М., Бойко А.О., Гуляйко А.П. [7] визначають важливу роль малих форм підприємництва у забезпеченні ефективності аграрного бізнесу, а Радченко А.А., Павлова А.І. [8] розглядають практичні шляхи його розвитку в сільській місцевості. Окремо Яцко Г.В. [10] наголошує на значенні інновацій та цифрових технологій у підвищенні конкурентоспроможності малого бізнесу.

Узагальнення наукових підходів свідчить, що розвиток малого підприємництва на селі потребує комплексного поєднання інноваційних, фінансових та інституційних механізмів із урахуванням принципів сталого розвитку.

Формування цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів розвитку малого підприємництва на сільських територіях на засадах сталого розвитку з урахуванням інноваційних підходів в умовах інноваційної економіки та повоєнного відновлення.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Застосовано аналіз і синтез, узагальнення – для розкриття сутності малого підприємництва та його ролі у сталому розвитку сільських територій. Статистичний і порівняльний аналіз використано для оцінки динаміки розвитку у 2021–2025 рр. Системний підхід – для дослідження організаційно-економічних механізмів. Структурно-логічний метод – для узагальнення інноваційних підходів і бар'єрів. Також застосовано прогностичний метод для визначення перспектив розвитку малого бізнесу на селі.

Результати дослідження. Мале підприємництво є важливою складовою сільської економіки, що забезпечує її гнучкість, адаптивність та здатність до розвитку в умовах змінного ринкового середовища. Його сутність полягає у здійсненні самостійної господарської діяльності невеликими суб'єктами бізнесу, які оперативно реагують на потреби місцевого ринку та ефективно використовують наявні ресурси [6]. У сільській місцевості мале підприємництво відіграє ключову роль у створенні робочих місць, підвищенні рівня доходів населення, розвитку інфраструктури та диверсифікації економічної діяльності. Крім того, воно сприяє активізації місцевих ініціатив, розвитку фермерства, переробної промисловості та сфери послуг, що в сукупності забезпечує соціально-економічну стабільність і сталий розвиток сільських територій [7].

Концепція сталого розвитку є ключовою методологічною основою сучасної економічної політики, що передбачає збалансоване поєднання економічної ефективності, соціальної справедливості та екологічної безпеки. У контексті сільських територій її значення полягає у формуванні умов для довгострокового та гармонійного розвитку, де економічне зростання не відбувається за рахунок виснаження природних ресурсів або погіршення якості життя населення. Для розвитку підприємництва на селі це означає орієнтацію на інноваційні, ресурсоефективні та екологічно відповідальні бізнес-моделі, що

забезпечують конкурентоспроможність і стійкість господарської діяльності [1].

Застосування принципів сталого розвитку сприяє активізації малого підприємництва через підтримку місцевих ініціатив, розвиток «зеленої» економіки, фермерства, переробних виробництв та сфери послуг. Водночас це створює передумови для залучення інвестицій, міжнародної допомоги та впровадження інноваційних технологій у сільське господарство і суміжні галузі. Дійсно, концепція сталого розвитку виступає не лише теоретичною основою, а й практичним інструментом забезпечення довгострокової життєздатності та конкурентоспроможності підприємництва в сільській місцевості.

Сучасні умови господарювання зумовлюють необхідність впровадження інноваційних підходів до розвитку малого бізнесу на селі, що сприяють підвищенню його ефективності, конкурентоспроможності та стійкості [8]. Узагальнення ключових напрямів інноваційного розвитку та їх впливу на функціонування малих підприємств наведено в табл. 1.

Незважаючи на значний потенціал розвитку малого підприємництва на сільських територіях, його ефективне функціонування супроводжується низкою системних проблем і обмежень. Узагальнення ключових бар'єрів, що стримують розвиток малого бізнесу на селі, та їх характеристика наведені в табл. 2.

Для більш повного розуміння тенденцій розвитку малого підприємництва в аграрному секторі України важливим є аналіз його динаміки за останні роки, що дозволяє виявити ключові зміни, вплив кризових факторів та процеси відновлення. Узагальнені тенденції розвитку малого бізнесу в аграрній сфері за 2021–2025 рр. відображено на рис. 1.

2021 рік був піковим за рівнем підприємницької активності (найбільша кількість нових агропідприємств). У 2022 році спостерігалось різке скорочення кількості нових підприємств через воєнні дії (зменшення майже на 40%) [3]. У 2023–2024 роках відбувається поступове відновлення аграрного підприємництва, що свідчить про адаптацію бізнесу до кризових умов. У 2025 році темпи створення нових підприємств дещо знизились, що може бути пов'язано з економічною невизначеністю. Водночас зберігається позитивний баланс: на 1 закрите підприємство припадає близько 2,5 нових, що підтверджує життєздатність сектору [2].

Особливої уваги заслуговує організаційно-економічні механізми стимулювання малого бізнесу на селі, які являють собою систему взаємопов'язаних інструментів, форм і методів впливу держави та місцевого самоврядування, спрямованих на активізацію підприємницької діяльності, підвищення зайнятості населення та забезпечення сталого розвитку сільських територій [8]. Їх реалізація передбачає поєднання економічних стимулів, організаційної підтримки та інституційного забезпечення.

До економічних механізмів належать податкові пільги (спрощена система оподаткування, зниження ставок єдиного податку), фінансово-кредитна підтримка (державні програми пільгового кредитування, часткова компенсація відсоткових ставок, гранти), дотації та субси-

Інноваційні підходи до розвитку малого бізнесу на селі

Напрямок інновацій	Сутність підходу	Очікуваний ефект для малого бізнесу на селі
Цифровізація бізнесу	Використання цифрових платформ, онлайн-сервісів, електронної комерції	Розширення ринків збуту, зниження витрат, підвищення доступності послуг
Агротехнологічні інновації	Впровадження сучасних технологій у виробництво (дрони, сенсори, GPS)	Підвищення продуктивності та ефективності виробництва
Смарт-фермерство	Використання систем точного землеробства та автоматизації	Оптимізація ресурсів, зменшення витрат, підвищення врожайності
Зелена економіка	Орієнтація на екологічно чисте виробництво та переробку	Екологічна безпека, підвищення конкурентоспроможності продукції
Кластерний розвиток	Об'єднання малих підприємств у виробничі та територіальні кластери	Посилення кооперації, доступ до ресурсів і ринків
Фінтех-рішення	Використання цифрових фінансових сервісів (онлайн-кредити, краудфандинг)	Полегшення доступу до фінансування бізнесу
Інноваційна інфраструктура	Розвиток бізнес-інкубаторів, дорадчих служб, технопарків	Підтримка стартапів і підвищення підприємницької активності

Джерело: [4, 8]

Основні проблеми та бар'єри функціонування малого бізнесу на селі

Група проблем	Сутність проблеми	Наслідки для малого бізнесу на селі
Фінансові	Обмежений доступ до кредитів, інвестицій та оборотного капіталу	Неможливість розвитку, модернізації та впровадження інновацій
Інституційні	Недостатня ефективність державної та місцевої підтримки	Слабка підтримка підприємців, низька результативність програм розвитку
Інфраструктурні	Недостатній розвиток транспортної, логістичної та сервісної інфраструктури	Високі витрати, складність доступу до ринків збуту
Кадрові	Дефіцит кваліфікованої робочої сили та відтік молоді	Низька продуктивність і обмеженість інноваційного розвитку
Ринкові	Обмежений доступ до ринків збуту та залежність від посередників	Низька прибутковість, нестабільність доходів
Технологічні	Використання застарілих технологій і обладнання	Низька конкурентоспроможність продукції
Інформаційні	Недостатній доступ до інформації про інновації та ринки	Повільне впровадження нових рішень
Цифрові	Низький рівень цифровізації та доступу до Інтернету	Обмежене використання онлайн-інструментів бізнесу
Нормативно-правові	Складність регуляторних процедур і нестабільність законодавства	Підвищені ризики ведення бізнесу
Соціально-економічні	Низький рівень доходів населення та демографічні проблеми	Обмежений внутрішній попит і скорочення трудових ресурсів

Джерело: [4, 8]

дії для розвитку фермерських господарств, підтримка кооперації, а також інструменти державно-приватного партнерства [4]. Важливим елементом є стимулювання інвестиційної активності через гарантії, страхування ризиків та доступ до міжнародних фінансових ресурсів.

Організаційні механізми включають розвиток інфраструктури підтримки бізнесу (бізнес-інкубатори, центри розвитку підприємництва, дорадчі служби), спрощення процедур реєстрації та ведення бізнесу, цифровізацію адміністративних послуг, розвиток логістичної та ринкової інфраструктури (аграрні ринки, збутові мережі, кооперативи). Значну роль відіграє підвищення рівня освіти та підприємницьких компетенцій сільського населення через тренінги, консультації та програми підготовки кадрів.

Серед інституційних механізмів важливими є формування сприятливого бізнес-клімату, децентралізація управління, залучення територіальних громад до під-

тримки підприємництва, розвиток кластерних ініціатив та інтеграція малого бізнесу у регіональні та глобальні ланцюги доданої вартості.

Нормативно-правову базу стимулювання малого бізнесу на селі в Україні становлять ключові законодавчі та підзаконні акти, зокрема:

- Конституція України (гарантує свободу підприємницької діяльності);
- Господарський кодекс України;
- Податковий кодекс України;
- Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»;
- Закон України «Про фермерське господарство»;
- Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію»;
- Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України»;

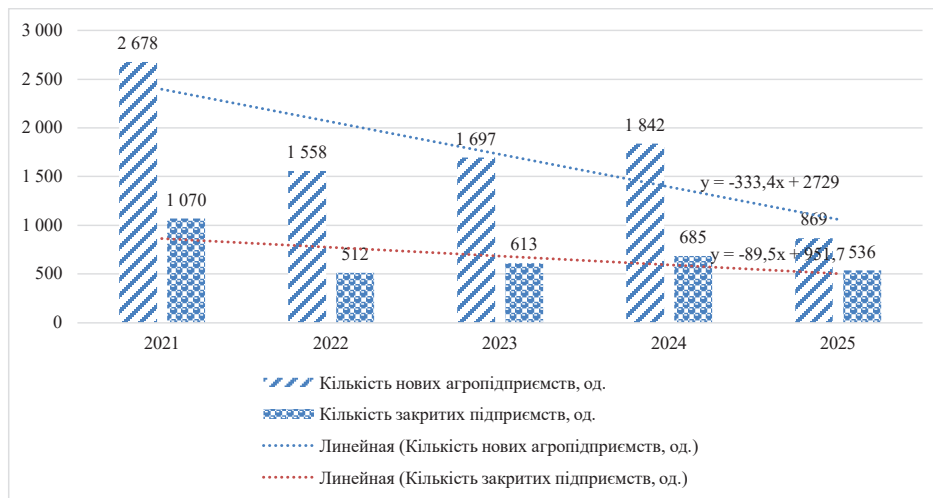

Рис. 1. Динаміка основних показників розвитку малого підприємництва (аграрний сектор України, 2021–2025 рр.)

Джерело: [2]

- Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%»;
- Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України (реалізація політики у сфері АПК).

Дійсно, ефективне поєднання організаційно-економічних механізмів і належне нормативно-правове забезпечення створюють передумови для активізації малого бізнесу на селі, підвищення його конкурентоспроможності та забезпечення комплексного розвитку сільських територій.

Загалом роль державної політики та місцевого самоврядування у розвитку малого підприємництва на селі в умовах сталого розвитку є визначальною, оскільки саме ці інституції формують сприятливе середовище для започаткування та ведення бізнесу, забезпечують баланс економічних, соціальних і екологічних інтересів та сприяють підвищенню якості життя сільського населення.

Державна політика виступає базисом для розвитку малого підприємництва через створення нормативно-правових, фінансово-економічних та інституційних умов. Вона передбачає впровадження програм підтримки малого та середнього бізнесу, надання податкових пільг, розвиток механізмів пільгового кредитування, грантової підтримки та стимулювання інноваційної діяльності [9]. Особливу увагу держава приділяє розвитку аграрного підприємництва, фермерства, сільськогосподарської кооперації, а також цифровізації та модернізації виробництва. У контексті сталого розвитку державна політика орієнтується на раціональне використання природних ресурсів, екологізацію виробництва та підтримку соціальної відповідальності бізнесу.

Важливу роль відіграє Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, яке реалізує державні програми підтримки аграрного сектору, а також забезпечує розвиток підприємництва на загальнодержавному рівні.

Варто наголосити що, місцеве самоврядування є ключовим провідником державної політики на рівні

територіальних громад. Воно забезпечує створення сприятливого підприємницького середовища через розробку та реалізацію місцевих програм розвитку, спрощення адміністративних процедур, розвиток інфраструктури (дороги, логістика, ринки збуту), підтримку місцевих ініціатив та залучення інвестицій [9]. В умовах децентралізації громади отримали ширші повноваження у розпорядженні ресурсами, що дозволяє ефективніше підтримувати малий бізнес, зокрема через створення бізнес-інкубаторів, центрів підтримки підприємництва та сприяння розвитку кооперації.

Крім того, органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у формуванні людського капіталу шляхом організації навчальних програм, тренінгів та консультацій для підприємців, що сприяє підвищенню їх компетентностей і конкурентоспроможності [10]. Вони також забезпечують інтеграцію принципів сталого розвитку у місцеву економічну політику, підтримуючи екологічні ініціативи, розвиток «зеленого» бізнесу та раціональне використання природних ресурсів.

Дійсно, синергія державної політики та діяльності місцевого самоврядування створює комплексну систему підтримки малого підприємництва на селі, що сприяє економічному зростанню, соціальній стабільності та екологічній збалансованості розвитку територій у довгостроковій перспективі.

З урахуванням сучасних викликів та необхідності відновлення економіки України в повоєнний період особливого значення набуває визначення стратегічних напрямів удосконалення розвитку малого підприємництва на сільських територіях. Узагальнення ключових заходів, спрямованих на підвищення ефективності та стійкості малого бізнесу, наведено в табл. 3.

Наведена таблиця демонструє комплексний підхід, що поєднує фінансові, інноваційні, інфраструктурні, інституційні та соціально-екологічні інструменти впливу. Особливий акцент зроблено на цифровій трансформації, інвестиційному стимулюванні та розвитку людського

Напрями удосконалення розвитку малого підприємництва на селі у повоєнний період

Напрямок удосконалення	Зміст заходів	Очікуваний результат
Фінансово-кредитна підтримка	Розширення доступу до грантів, пільгових кредитів, міжнародної допомоги	Активізація підприємницької діяльності та відновлення бізнесу
Інвестиційне стимулювання	Залучення приватних і міжнародних інвестицій у сільські території	Модернізація виробництва та створення нових робочих місць
Цифрова трансформація	Впровадження цифрових технологій, e-commerce, онлайн-платформ	Розширення ринків збуту та підвищення ефективності бізнесу
Інноваційний розвиток	Використання агроінновацій, смарт-технологій, автоматизації	Підвищення конкурентоспроможності малого бізнесу
Розвиток інфраструктури	Відновлення доріг, логістики, комунікацій, бізнес-центрів	Поліпшення умов ведення підприємницької діяльності
Підтримка людського капіталу	Навчання, перекваліфікація, розвиток підприємницьких навичок	Підвищення якості робочої сили та інноваційності
Інституційне зміцнення	Посилення ролі громад, програм підтримки та дорадчих служб	Ефективніше управління розвитком малого бізнесу
Екологічна модернізація	Впровадження «зеленої» економіки та ресурсозберігаючих технологій	Сталий розвиток та зменшення екологічних ризиків
Кластерний розвиток	Формування кооперативів і бізнес-кластерів	Підвищення конкурентоспроможності та кооперації
Міжнародна співпраця	Участь у програмах ЄС, донорських проєктах	Прискорене відновлення та інтеграція в європейський ринок

Джерело: [4, 5, 9]

капіталу як базових умов підвищення конкурентоспроможності малого бізнесу. Реалізація запропонованих заходів сприятиме прискореному відновленню сільської економіки та її сталому розвитку.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що мале підприємництво на сільських територіях України є важливим чинником забезпечення економічного зростання, соціальної стабільності та сталого розвитку, особливо в умовах повоєнного відновлення. Воно сприяє створенню робочих місць, диверсифікації економічної діяльності, розвитку місцевої інфраструктури та підвищенню рівня життя сільського населення.

Сучасний стан розвитку малого бізнесу на селі характеризується наявністю значного потенціалу, проте його реалізація стримується комплексом системних проблем, серед яких ключовими є обмежений доступ до фінансових ресурсів, недостатній рівень інноваційної активності, слабкість інфраструктурного забезпечення, кадровий дефіцит, низький рівень цифровізації та недосконалість нормативно-правового середовища. Вказані бар'єри знижують конкурентоспроможність малого підприємництва та обмежують його адаптивність до сучасних викликів.

Незважаючи на негативний вплив кризових явищ, зокрема воєнних дій, підприємницька активність демонструє поступове відновлення. Позитивна тенденція перевищення кількості новостворених підприємств над ліквідованими свідчить про життєздатність сектору та його потенціал до подальшого розвитку. Ключовою умовою підвищення ефективності функціонування малого бізнесу на селі є впровадження інноваційних підходів, зокрема цифровізації, агротехнологічних рішень,

смарт-фермерства, розвитку «зеленої» економіки, фін-тех-інструментів та кластерних моделей взаємодії. Їх використання сприяє оптимізації виробничих процесів, зниженню витрат, розширенню ринків збуту та підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Організаційно-економічні механізми стимулювання малого підприємництва повинні базуватися на комплексному поєднанні фінансово-кредитної підтримки, інституційного забезпечення, розвитку інфраструктури та підвищення рівня підприємницьких компетенцій. Важливу роль у цьому процесі відіграють державна політика та органи місцевого самоврядування, які формують сприятливе бізнес-середовище, забезпечують реалізацію програм підтримки та сприяють інтеграції принципів сталого розвитку у практику господарювання.

Перспективними напрямами удосконалення механізмів розвитку малого підприємництва на селі у повоєнний період є розширення доступу до фінансових ресурсів, активізація інвестиційної діяльності, цифрова трансформація бізнесу, впровадження інноваційних технологій, розвиток інфраструктури, підтримка людського капіталу, інституційне зміцнення громад, екологічна модернізація та розширення міжнародного співробітництва. Забезпечення ефективного розвитку малого підприємництва на сільських територіях можливе за умови формування комплексної системи організаційно-економічних механізмів, що поєднують інноваційні підходи та принципи сталого розвитку, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та забезпеченню довгострокового розвитку сільських територій України.

Список використаної літератури:

1. Tomashuk I. Competitiveness of agricultural enterprises in market conditions and ways of its increase. *Green, Blue & Digital Economy Journal*. 2023. № 1. Vol. 4. P. 64-81. DOI: <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2023-1-7>
2. На 1 закриту аграрну компанію припадає 2,5 нові. 2025. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/agro-in-war>

3. В Україні з 2021 року зареєстровано понад 8600 нових агрокомпаній. 2025. URL: <https://finway.com.ua/ukrayini-2021-roku-zareyestrovano-ponad/>
4. Гончарук І.В., Томашук І.В. Ресурсний потенціал сільських територій: стан та напрями зміцнення: монографія. Вінниця: ТОВ «Твори», 2022. 334 с.
5. Ластовченко П. В. Розвиток малого і середнього підприємництва як стратегічний напрям повоєнної відбудови сільських територій. *Агросвіт*. 2025. № 10. С. 200-206. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.10.200>
6. Полковниченко С.О., Козловська С.М., Середюк І.О. Реалізація потенціалу малого підприємництва в сільському господарстві України. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-25>
7. Польова Н.М., Бойко А.О., Гуляйко А.П. Значення малих форм підприємництва в стратегії розвитку аграрного бізнесу. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2024. № 2 (132). С. 88-92. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2024-2-15>
8. Радченко А.А., Павлова А.І. Шляхи розвитку суб'єктів малого бізнесу в сільській місцевості регіону. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31 (70). № 1. С. 180-184. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-1-31>
9. Томашук І.В., Томашук І.О. Сільське підприємництво в умовах війни: оцінка розвитку та конкурентних переваг. *Управління змінами та інновації*. 2025. №14. С. 59-68. DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2025-14-9>
10. Яцко Г. В. Інтелектуальні інновації у сфері малого бізнесу на сільських територіях. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія Економіка*. 2024. Вип. 1. С. 60-64. DOI: <https://doi.org/10.32782/ecovis/2024-1-10>

References:

1. Tomashuk I. (2023). Competitiveness of agricultural enterprises in market conditions and ways of its increase. *Green, Blue & Digital Economy Journal*, no. 1, vol. 4, pp. 64-81. DOI: <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2023-1-7>
2. Na 1 zakrytu ahrarnu kompaniiu pry padaie 2,5 novi [For every closed agricultural company, there are 2.5 new ones]. (2025). Available at: <https://opendatabot.ua/analytics/agro-in-war>
3. V Ukraini z 2021 roku zareiestrovano ponad 8600 novykh ahrskompanii [In Ukraine, since 2021, more than 8,600 new agricultural companies have been registered]. 2025. Available at: <https://finway.com.ua/ukrayini-2021-roku-zareyestrovano-ponad/>
4. Honcharuk I.V., & Tomashuk I.V. (2022). Resursnyi potentsial silskykh terytorii: stan ta napriamy zmitsnennia [Resource potential of rural areas: state and directions of strengthening]: *monohrafiia*, Vinnytsia: TOV «Tvory», 334 p.
5. Lastovchenko P. V. (2025). Rozvytok maloho i serednoho pidpriemnytstva yak stratehichniy napriam povoiennoi vidbudovy silskykh terytorii [Development of small and medium-sized businesses as a strategic direction of post-war reconstruction of rural areas]. *Ahrosvit*, no. 10, pp. 200-206. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.10.200>
6. Polkovnychenko S.O., Kozlovska S.M., & Serediuk I.O. (2018). Realizatsiia potentsialu maloho pidpriemnytstva v silskomu hospodarstvi Ukrainy [Realization of the potential of small businesses in the agriculture of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 18. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-25>
7. Polova N.M., Boiko A.O., & Huliaiko A.P. (2024). Znachennia malykh form pidpriemnytstva v stratehii rozvytku ahrarnoho biznesu [The importance of small forms of entrepreneurship in the strategy of agrarian business development]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, no. 2 (132), pp. 88-92. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2024-2-15>
8. Radchenko A.A., & Pavlova A.I. (2020). Shliakhy rozvytku subiektiv maloho biznesu v silskii mistsevosti rehionu [Ways of development of small business entities in rural areas of the region]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Ekonomika i upravlinnia*, vol. 31 (70), no. 1, pp. 180-184. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-1-31>
9. Tomashuk I.V., & Tomashuk I.O. (2025). Silske pidpriemnytstvo v umovakh viiny: otsinka rozvytku ta konkurentnykh perevah [Rural Entrepreneurship in Wartime: Assessment of Development and Competitive Advantages]. *Upravlinnia zmi namy ta innovatsii*, no. 14, pp. 59-68. DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2025-14-9>
10. Iatsko H. V. (2024). Intel'ektualni innovatsii u sferi maloho biznesu na silskykh terytoriiakh [Intellectual Innovations in the Sphere of Small Business in Rural Areas]. *Naukovyi visnyk Chernivets'koho natsional'nogo universytetu imeni Yurii Fedkovycha. Serii Ekonomika*, no. 1, pp. 60-64. DOI: <https://doi.org/10.32782/ecovis/2024-1-10>

Vladyslav Chalanov, Postgraduate Student, Vinnytsia National Agrarian University

MECHANISMS FOR THE DEVELOPMENT OF SMALL ENTREPRENEURSHIP IN RURAL COUNTRIES IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article explores theoretical and applied aspects of the formation and implementation of mechanisms for the development of small business in rural areas of Ukraine in the context of sustainable development and post-war recovery. The essence of small business as an important component of the rural economy, which ensures its flexibility, adaptability and ability to develop in an unstable external environment, is revealed. It is determined that small business plays a key role in the diversification of economic activity, the development of farming, the processing industry and the service sector, as well as in strengthening the socio-economic stability of territorial communities. It is established that, despite the negative impact of military and economic factors, there is a gradual restoration of entrepreneurial activity, the preservation of a positive balance between created and liquidated enterprises, as well as a tendency to increase financial performance indicators. The main problems and barriers to the development of small business in rural areas are identified, among which financial, institutional, infrastructure, personnel, technological and informational limitations dominate. Particular

attention is paid to the role of innovative approaches in the development of small business in rural areas. The important role of state policy and local governments in the formation of a favorable business environment, the implementation of support programs and the integration of the principles of sustainable development into economic activity is determined. Strategic directions for improving the mechanisms for the development of small business in rural areas in the post-war period are proposed, including: expanding access to financial resources, stimulating investments, digital transformation, developing innovative infrastructure, supporting human capital, environmental modernization and activating international cooperation. It is summarized that the effective development of small business in rural areas is possible under the condition of a comprehensive combination of innovative approaches and principles of sustainable development, which will ensure increased competitiveness of the agricultural sector, socio-economic stability and long-term development of rural areas of Ukraine.

Keywords: *small business, rural areas, sustainable development, innovative development, organizational and economic mechanism, state support, agrarian economy.*

Дата надходження статті: 09.04.2026

Дата прийняття статті: 30.04.2026

Дата публікації статті: 29.05.2026